

W kręgu filozoficznej refleksji (133)

1. W tym roku przypada osiemdziesiąta rocznica urodzin Kazimierza Denka, wybitnego pedagoga i profesora nauk o edukacji. Urodził się on 12 listopada 1932 r. w Krzemieńcu na Wołyniu. W badaniach naukowych zajmuje się zwłaszcza problematyką nauczania i uczenia się, wartości w edukacji, dydaktyką uniwersytecką, rolą krajoznawstwa i turystyki w wychowaniu. Opublikował m.in.: „Efektywność nauczania programowanego w szkole wyższej” (1971); „Pomiar efektywności kształcenia w szkole wyższej” (1980); „Krajoznawstwo i turystyka w wychowaniu dzieci i młodzieży szkolnej” (1988); „Wartości i cele edukacji szkolnej” (1994); „Wycieczki we współczesnej szkole” (1997); „W kręgu edukacji, krajoznawstwa i turystyki w szkole” (2000); „Nauczyciel. Między ideałem a codziennością” (2012); „Filozofia życia” (2012).

2. Ukazując „pedagogiczne i krajoznawcze szlaki” K. Denka, Wojciech Kojs uwydatnia rolę, którą – w dalece niesprzyjających okolicznościach historycznych – odegrali pedagodzy: „W okresie wojennej i powojennej poniewierki, nieustannych zagrożeń i dramatycznych zdarzeń, Profesor Kazimierz Denek miał to wielkie szczęście, że spotkał znakomitych nauczycieli i opiekunów. Obdarowali Go lub wzmocnili w Nim te przymioty, którymi dzieli się z nami po dzień dzisiejszy, przede wszystkim zaś życzliwością i mądrością”. Akcent pada tu na zmieniające jakość ludzkiego życia „spotkanie znakomitych nauczycieli”, którzy swym – często docenianym dopiero po latach – działaniem obdarowują i wzmacniają pożądane cechy charakteru.

3. Mając takie pozytywne doświadczenia edukacyjne, K. Denek wyjaśnia, że „dobra szkoła stwarza sytuacje dydaktyczne sprzyjające rozwijaniu myślenia i inteligencji. Uczy umiejętności trafnej samooceny i zadawania właściwych pytań”. Domaga się on rozwijania w Polsce wartościowej edukacji, która „walczy z *wyścigiem szczurów* wśród uczniów na rzecz zdrowego między nimi współzawodnictwa i przestrzegania zasad *fair play*. Kształtuje młodych ludzi na mądrych obywateli, odpowiedzialnych za siebie, innych, kraj, na ludzi z poczuciem misji”. Szkoła urzeczywistniająca dobrą edukację w „codziennym, *trudnym siewie* stara się być dynamiczną i nowoczesną, zwracającą uwagę na wybitnych uczniów, wspierającą tych, którzy uczą się najsłabiej”.

3.1. Jeśli chce się trafnie określić zadania i metody działań edukacyjnych, to powinno się też prowadzić refleksję nad etosem pedagoga: „Czy nauczyciel ma być przekąźnikiem i popularyzatorem wiedzy, trenerem umiejętności, przewodnikiem, mędrcom, mistrzem, przyjacielem?”. W zgodzie z klasyczną tradycją edukacji odpowiada na te pytania K. Denek: „Wszystkie z nich powinny być jego domeną”.

3.2. Rozpatrując jakość polskiej edukacji, K. Denek zauważa, iż „przeciętność edukacji jest jej najniebezpieczniejszą stroną. Dlatego trzeba wydać stanowczą walkę przeciętności w edukacji. Nie stać nas na taką edukację”. Zaniżone standardy jakości, destrukcja wartości edukacyjnych i wyblakłe ze swej pociągającej mocy idee edukacyjne powodują stan przeciętności, który krytyce poddaje K. Denek. Jest to przeciętność, w której dominuje nastawienie minimalistyczne, sprzęgnięte z akceptacją partactwa i bylejakości działań dydaktycznych.

4. Wśród wartości istotnych dla edukacji naczelne miejsce przypisuje się prawdzie. Koncepcję dynamicznego związku prawdy z wychowaniem zarysowuje K. Denek: „U podłoża wartości poznawczych znajduje się prawda. Stąd klasyczna pedagogika przyznawała jej prymat w strukturze wartości. Zakładano, że świadomość prawdy implikuje aktywność ucznia skierowaną na jej poszukiwanie i urzeczywistnianie. W praktyce dostrzega się wyraźny rozdział między wiedzą, deklaracjami i czynami w poszukiwaniu i tworzeniu prawdy. Dlatego wychowanie do prawdy, i w niej, stanowi jedno z podstawowych zadań edukacji i nauk o niej”. Działalność pedagogiczna powinna być niejako „prawdocentryczna”, krążąc po orbicie prawdy. Przy czym w dynamikę działań pedagogicznych są zaangażowane także dobro i piękno: „Prawda doskonali intelekt, a dobro i piękno – odpowiednio – wolę i uczucia”.

5. K. Denek zdecydowanie postuluje, aby w badaniach pedagogicznych wnikliwie „przyjrzeć się tym komponentom procesu kształcenia, które uczą i wychowują”. Przedkłada on tezę: „Szkola wychowuje przede wszystkim przez dobrą dydaktykę”. Słusznie akcentuje się tu walory dydaktyki wychowującej, gdyż dzięki rzetelnemu uczeniu się wykształca się w uczniu pożądane sprawności i pozytywnie oceniane cechy charakteru. **Marek Rembierz**